

15 maart 2011

Vuurwapens: handel, bezit en gebruik

Tomas Baum, Nils Duquet en Maarten Van Alstein

Op 15 maart 2011 stelde het Vlaams Vredesinstituut het boek 'Vuurwapens: handel, bezit en gebruik' (Acco) voor in het Vlaams Parlement. Voor het eerst sinds de invoering van de nieuwe wapenwet in 2006, brengt dit boek alle activiteiten met vuurwapens in België omvattend in kaart. In wat volgt, vindt u de neerslag van de presentatie door de auteurs Nils Duquet en Maarten Van Alstein, ingeleid door directeur Tomas Baum.

INLEIDING (Tomas Baum)

Discussies over de plaats van vuurwapens in de samenleving laten weinig mensen onberoerd. Dat blijkt na elk incident met vuurwapens dat de media haalt. Een familiedrama waarin een vuurwapen gebruikt wordt of een brutale overval met machinegeweren geven aanleiding tot commentaar en debat in alle segmenten van de samenleving. Vuurwapens zijn dan ook geen gewone voorwerpen: bij sommigen wekken ze afschuw op, bij anderen juist fascinatie. Voor nog andere mensen zijn vuurwapens dan weer gebruiksvoorwerpen die ze nodig hebben voor de uitoefening van hun beroep of hun hobby.

Niemand zal echter ontkennen dat er specifieke risico's verbonden zijn aan vuurwapens. Daarom stelt zich voor de overheid de vraag hoe de handel, het bezit en het gebruik van vuurwapens door particulieren gereguleerd moeten worden. Hierover gaat het boek dat we u vandaag voorstellen.

Veel landen zijn er de afgelopen decennia toe overgegaan hun wapenwetgeving te verstrengen. Vaak was de aanleiding hiertoe een gewelddadig incident waarbij vuurwapens gebruikt werden. De lijst van dergelijke incidenten is intussen berucht en omvat schietincidenten zoals die in Columbine High School, Colorado en Dunblane in Schotland. Wat ons eigen land betreft kunnen we niet rond de aanslagen door Hans Van Themsche in mei 2006. Van Themsche moordde in Antwerpen met een vuurwapen dat vrij in de handel verkrijgbaar was, zonder dat was nagegaan waarom hij dat wapen wilde kopen en zonder dat zijn strafregister gecontroleerd was. Dit leidde in de publieke opinie tot grote verontwaardiging.

De Belgische regering en het federale parlement reageerden door snel een nieuwe wapenwet in te voeren, die een gevoelige verstrenging betekende vergeleken met de oude wapenwet. Een wet die nog dateerde uit 1933. In het boek wordt in detail de kroniek van deze nieuwe Belgische wapenwet gereconstrueerd, en dan vooral de hevige contestatie waarmee de invoering ervan gepaard ging.

Hoewel de feiten in Antwerpen een directe aanleiding vormden om versneld een nieuw controleregime in te voeren, kwam de nieuwe wet niet uit de lucht gevallen. Door de eenmaking van de Schengenruimte was er op Europees niveau al enige tijd een beweging ingezet om de wapenwetgevingen in Europa niet alleen te harmoniseren, maar ook te verstrengen. Een aanpassing van de Belgische wapenwetgeving was al lang voor de gebeurtenissen in Antwerpen

aan de orde. En er lag dan ook al een tijdje een ontwerp voor een nieuwe wapenwet op de plank. De moorddadige raid in de Antwerpse binnenstad fungeerde voornamelijk als elektroshock die de invoering van een nieuwe wet versnelde.

Ongeveer vijf jaar na de invoering van de nieuwe wapenwet is de tijd gekomen om een stand van zaken op te maken. Vuurwapenbezit, gebruik en handel reguleren vormt een complex beleidsdomein waar veel bestuursniveaus bij betrokken zijn. Wanneer ik kort onze motivatie voor het onderzoek toelicht en het werkproces schets, wordt dit onmiddellijk duidelijk.

Jaarlijks analyseren wij – ten behoeve van het Vlaams Parlement - de invoer, uitvoer en doorvoer van militair materieel van Vlaanderen. Regulering van buitenlandse wapenhandel is in België een gewestelijke bevoegdheid. Hieruit bleek een significante stijging van de invoer van vuurwapens en munitie. Na parlementaire vragen aan de regering, bleek dat hier geen afdoende verklaring voor gegeven kon worden. We voelden ons geroepen om dit verder uit te zoeken.

Eerste vaststelling, er bestaat weinig referentiemateriaal over vuurwapens in België en een omvattende studie ontbreekt al helemaal. We beslisten zelf een project op te zetten om hierin te voorzien. De ambitie groeide. Een verkennende gespreksronde bracht ons bij het FOD Justitie en FOD Binnenlandse zaken. Ook de provincies en lokale politiediensten spelen een belangrijke rol. De jacht en het sportschieten brachten ons weer bij bevoegdheden waar gewesten en gemeenschappen verantwoordelijkheid dragen. Verder zijn er natuurlijk verschillende belangengroepen. Tweede vaststelling, België vormt - ook in dit opzicht - een interessant studiedomein. Ik zou nog even kunnen doorgaan met vaststellingen maken, maar ten gronde is dit het werk van de auteurs.

Maarten Van Alstein en Nils Duquet zullen zo dadelijk een greep uit de bevindingen toelichten. Niet zonder dat ik hen eerst van harte feliciteer met het geleverde werk, zowel met de werkwijze als met het eindresultaat. We mochten in de loop van het onderzoek beroep doen op vele stakeholders. Hen wil ik van harte danken voor hun zeer constructieve medewerking. Ik ben ook verheugd om te zien dat velen hier bij de presentatie aanwezig zijn.

Voor mij persoonlijk is dit ook een belangrijk moment. Het is niet alleen het eerste boek van het Vlaams Vredesinstituut. We tonen hiermee aan dat we in een gecontesteerd domein op een degelijke manier informatie bij elkaar kunnen brengen, die voor alle betrokken actoren – met hun uiteenlopende belangen - nuttig is. Het is mijn vaste overtuiging dat er nood is aan dit soort referentiemateriaal in de publieke ruimte.

Met betrekking tot de presentatie nog het volgende. In een eerste deel zal Maarten kort de belangrijkste wijzigingen van de wapenwet overlopen. Vervolgens zal Nils de praktijk in België toelichten. Tot slot zal Maarten een evaluatie van het nieuwe regulerend kader maken.

Het Vlaams Vredesinstituut is een onafhankelijke instelling bij het Vlaams Parlement. Onze finaliteit is het wetgevend werk en de controle op het beleid ondersteunen met onderzoek en advies. Betrokkenheid van volksvertegenwoordigers is uitermate belangrijk voor ons. Ik ben dan ook zeer verheugd dat mevrouw Fientje Moerman en de heer Jan Roegiers - Vlaamse

parlementsleden van respectievelijk de Open-Vld en Sp-a - na de presentatie kort zullen reageren op het boek.

EEN NIEUWE WAPENWET *(Maarten Van Alstein)*

De nieuwe wapenwet, die in 2006 ingevoerd werd, bracht een gevoelige verstrenging van het Belgische controleregime voor vuurwapens met zich mee. De belangrijkste wijzigingen worden in het boek gedetailleerd belicht en geduid. Ik wil hier alleen wijzen op een aantal belangrijke ontwikkelingen.

Ten eerste werd een **nieuwe indeling** van de wapens ingevoerd, die een ommekeer betekende in vergelijking met het regime van 1933. Onder het oude regime waren wapens in de zogeheten categorie van de 'jacht- en sportwapens', samen met de bijbehorende munitie, vrij aan te kopen door alle meerderjarigen, louter op vertoon van hun identiteitskaart. Met de nieuwe wapenwet verdween deze categorie van wapens. De nieuwe wet bracht bovendien het aantal categorieën van wapens terug van vijf tot drie, en voerde het principe in dat alle vuurwapens vergunningsplichtig zijn, tenzij ze uitdrukkelijk zijn ingedeeld bij de categorieën van de verboden of de vrij verkrijgbare wapens. Onder deze laatste categorie van de vrij verkrijgbare wapens vallen bijvoorbeeld de geneutraliseerde vuurwapens en de 'historische, folkloristische en decoratieve' wapens (oftewel: de HFD wapens). Voor deze wapens mag wel geen munitie gekocht worden, en er mag zonder vergunning ook niet mee geschoten worden.

Ten tweede voerde de nieuwe wapenwet het principe van de **wettige reden** in. Dit principe van de 'wettige reden' is van cruciaal belang in het nieuwe controleregime, omdat zo het particuliere wapenbezit beperkt wordt door het alleen toe te staan in die gevallen die door de wetgever bepaald worden. Onder het nieuwe controleregime kunnen particulieren alleen een wapenvergunning krijgen voor de volgende redenen: 1) de jacht, 2) het sportschieten, 3) het uitoefenen van een risicoberoep, 4) de verdediging van personen die "een objectief en groot risico lopen", 4) het verzamelen van vuurwapens en 5) de deelname aan historische en folkloristische activiteiten. Zomaar een vuurwapen samen met de bijbehorende munitie in huis halen, zoals dat onder het regime van de oude wet mogelijk was, is met de nieuwe wet dus onmogelijk geworden. Bovendien maakte de nieuwe wet de voorwaarden om een vergunning te krijgen ook strenger: zo wordt niet alleen het strafregister van de aanvrager gecontroleerd, de wapenbezitter in spe moet ook een medisch attest voorleggen en slagen voor theoretische en praktische proeven. Er wordt ook steeds een advies van de lokale politie gevraagd.

Een derde innovatie in de wapenwet van 2006 was het speciale **regime voor jagers en sportschutters**. Omdat jagers en sportschutters jaarlijks aan grondige controles onderworpen worden om hun jachtverloven en sportschutterslicenties te kunnen behouden (controles die grotendeels overeenkomen met de voorwaarden waaraan andere personen moeten voldoen om een wapenvergunning te krijgen), maakte de wetgever het bijvoorbeeld mogelijk dat deze

groepen wapenbezitters met hun verloven en licenties bepaalde vuurwapens kunnen aankopen zonder dat ze er een voorafgaande, afzonderlijke vergunning voor moeten aanvragen.

Uit het voorgaande blijkt dat de nieuwe wapenwet een belangrijke ommekeer betekende in de Belgische wapenwetgeving. Niettemin kan niet ontkend worden dat de invoering van de nieuwe wet met grote moeilijkheden gepaard ging. Door de snelle invoering stootte de implementatie van de wet vrijwel onmiddellijk op ernstige moeilijkheden. Zo waren nog niet alle uitvoeringsbesluiten klaar, doken er juridische obstakels op, bijvoorbeeld met betrekking tot de eigendomsrechten van wapenbezitters, en werden de diensten die voor de uitvoering van de wet op het terrein moesten instaan, overspoeld door het vele werk dat plotseling op hen afkwam. Bovendien werd het nieuwe controleregime meteen gecontesteerd door verschillende wapenorganisaties. Een hevig debat barstte los. Na een arrest van het Grondwettelijk Hof besloot de overheid in 2008 ten slotte om de wapenwet aan te passen. Zo werd bijvoorbeeld het passief wapenbezit mogelijk gemaakt, zodat erfgenamen die een legaal wapen erven, dat wapen kunnen behouden, op voorwaarde dat ze alleen het wapen en niet de munitie ervoor in hun bezit houden. Sinds de wetwijziging van 2008 en na inspanningen van de overheid om de problematische effecten van de invoering van de nieuwe wapenwet te adresseren, is het Belgische controleregime voor vuurwapens meer stabiel geworden.

In het boek behandelen we, naast het juridisch kader, ook gedetailleerd de praktijk van particulier vuurwapenbezit. Nils zal aan de hand van vier vragen een aantal van de belangrijkste bevindingen overlopen.

DE PRAKTIJK *(Nils Duquet)*

Hoeveel vuurwapens circuleren er in België?

Een schatting die steeds opnieuw vermeld wordt, is dat er 1,5 à 2 miljoen wapens aanwezig zijn in onze samenleving. Waar deze schatting vandaan komt en waarop ze gebaseerd is, is echter onduidelijk. Een aantal factoren maken het quasi onmogelijk om een goed onderbouwde schatting te maken van het particulier vuurwapenbezit in België.

Ten eerste is het onduidelijk hoe groot het illegaal vuurwapenbezit is. Hier kom ik straks op terug.

Ten tweede is het, ondanks de invoering van de nieuwe, verstrengde wapenwet, ook onduidelijk wat de omvang is van het legaal vuurwapenbezit in België. Hier dienen we een onderscheid te maken tussen de vergunningsplichtige en de vrij verkrijgbare vuurwapens. Aangezien voor de vrij verkrijgbare wapens geen registratieplicht bestaat, is het onduidelijk hoeveel van deze wapens in België aanwezig zijn.

Voor de vergunningsplichtige wapens kunnen we in principe terugvallen op de gegevens van het Centraal Wapenregister. Het CWR is echter niet altijd even betrouwbaar. Dit bleek onder andere

uit onderzoek van het Comité P in 2004. Ondanks de verschillende problemen waarmee het CWR nog steeds kampt – bijvoorbeeld vuurwapens die niet, laattijdig of foutief geregistreerd worden – mogen we niet vergeten dat het bestaan van deze databank op zich significante mogelijkheden biedt voor de controle op het wapenbezit en de strijd tegen illegale vuurwapens. Mogelijkheden die niet bestaan in onze buurlanden aangezien deze landen geen nationale databank hebben. Bovendien werden de afgelopen jaren op diverse vlakken inspanningen geleverd om de slagkracht van het CWR te vergroten door de fouten uit de databank te halen en de correcte invoer van gegevens te optimaliseren, bijvoorbeeld door een nieuwe software-omgeving te creëren en concrete afspraken te maken over de registratie van wapens in het CWR.

In het boek brengen we alle mogelijke cijfers die beschikbaar zijn vanuit de verschillende bronnen bij elkaar en duiden we deze cijfers, om op deze wijze een zo betrouwbaar beeld te schetsen van de praktijk van vuurwapenbezit in onze samenleving.

In het Centraal Wapenregister staan ongeveer 410.000 personen geregistreerd als actief bezitter van een vuurwapen. Dit komt neer op 4% van de Belgische bevolking. Het gaat daarbij voornamelijk om mannen. Samen bezitten ze ongeveer 740.000 geregistreerde vuurwapens.

Op basis van opeenvolgende telefonische enquêtes kunnen we verder besluiten dat het vuurwapenbezit in België de afgelopen decennia sterk is afgenomen. Internationaal vergelijkend enquêteonderzoek toont bovendien aan dat België eerder een middenmoter is op vlak van particulier vuurwapenbezit in Europees perspectief. Zo ligt het vuurwapenbezit in België hoger dan in Nederland en het Verenigd Koninkrijk, maar lager dan in Frankrijk en Duitsland.

Wie zijn de legale vuurwapenbezitters?

Zoals Maarten daarnet vertelde, is een wettige reden vereist voor het bezit van vuurwapens door particulieren. Ik zal kort de drie belangrijkste groepen van particuliere vuurwapenbezitters even schetsen.

Ten eerste de jacht, traditioneel een van de belangrijkste activiteiten waarvoor particulieren vuurwapens gebruiken. Er bestaan opvallende verschillen tussen de jacht in Vlaanderen en in Wallonië. Ten eerste door de wildsoorten waarop men jaagt: in Vlaanderen voornamelijk kleinere wildsoorten, in Wallonië ook grof wild. Ten tweede het aantal jagers. Terwijl in het Vlaams gewest jaarlijks ongeveer 12.000 jachtverloven worden uitgereikt, bedraagt dit aantal in het Waals gewest meer dan 17.000 en is dit aantal al 10 jaar stelselmatig aan het stijgen. Een vrij grote groep Vlaamse jagers gaat sporadisch ook in Wallonië jagen.

Een tweede belangrijke groep van vuurwapenbezitters zijn de sportschutters. Het statuut van de sportschutters is in België een bevoegdheid van de gemeenschappen. Om hun hobby uit te oefenen, dienen de sportschutters lid te zijn van een schietclub, die op haar beurt lid is van een erkende schietsportfederatie. Belangrijk om te benadrukken is dat niet alle leden van de schietclubs schieten met vergunningsplichtige vuurwapens, een deel van deze schutters schiet met vrij verkrijgbare luchtdrukwapens. In Vlaanderen zijn er meer dan 12.000 sportschutters met

een sportschutterslicentie. De meerderheid van de sportschutters is lid van een schietclub die is aangesloten bij de Vlaamse Schietsportkoepel. De overige sportschutters zijn lid van een schietclub die is aangesloten bij de FROS Amateursportfederatie, de vzw Vlaams Traditionele Sporten, of bij de Federatie van Vlaamse Historische Schuttersgilden.

Het sportschieten zelf vindt plaats in erkende schietstanden. De meeste schietstanden zijn permanente, gesloten schietstanden waar met kogels geschoten worden en die een schietbaan tot 25 meter hebben. Er zijn ook een aantal schietstanden van 100 meter.

Opvallend, in 2007, het jaar na de invoering van de nieuwe wapenwet, steeg het aantal leden van schietsportfederaties aanzienlijk. Deze sterke stijging is het gevolg van een poging van een groep wapenbezitters om de impact van de nieuwe, strengere wapenwet te ondervangen. Omdat ze vreesden dat ze onder het nieuwe controleregime geen wettige reden gingen kunnen aantonen voor het behoud van hun vuurwapens, hebben veel wapenbezitters zich aangesloten bij een schietclub. De schietclubs zagen deze nieuwe leden echter niet altijd even graag komen en hielden hen doorgaans een tijdje goed in het oog. Vanaf 2008-2009 kunnen we een daling van het aantal leden van schietclubs vaststellen, waarschijnlijk als gevolg van de mogelijkheid van passief wapenbezit die werd opgenomen in de gewijzigde wapenwet van 2008, zoals Maarten daarnet vertelde.

Een derde wettige reden voor het vuurwapenbezit is het verzamelen van vuurwapens. In België zijn er naar schatting 900 erkende wapenverzamelaars, voornamelijk mannen ouder dan 45 jaar. Een erkende wapenverzamelaar bezit gemiddeld 25 geregistreerde vuurwapens. Om de erkenning van verzamelaar te krijgen ze onder andere een thema van hun verzameling opgeven. Dit thema kan bijvoorbeeld betrekking hebben wapens die door eenzelfde producent gefabriceerd werden of die in een bepaald conflict of tijdens een bepaalde historische periode gebruikt werden. Opvallend is dat verzamelaars met hun erkenning niet alleen vergunningsplichtige vuurwapens aan kunnen kopen en bezitten, maar ook sommige verboden wapens indien ze passen binnen het thema van hun verzameling en de slagpin uit het wapen werd verwijderd.

Waar kopen ze hun vuurwapens?

Voor de aankoop van hun vuurwapens kunnen particulieren terecht bij erkende wapenhandelaars. Er zijn momenteel ongeveer 180 detailhandels in wapens en munitie in België. Een klein aantal gespecialiseerde handelszaken richt zich op de markt van de ordehandhaving en verkopen, als distributeur of vertegenwoordiger van de grote wapenproducenten, dienstwapens aan de verschillende politiezones. De meeste handelszaken richten zich echter exclusief op de particuliere markt, zoals de jacht en het sportschieten.

Volgens een aantal actoren in het maatschappelijk debat rond vuurwapens heeft de nieuwe wapenwet de binnenlandse wapenhandel fundamenteel veranderd. Veel kleinere handelaars zouden hun activiteiten hebben stopgezet uit vrees niet voldoende omzet meer te kunnen draaien. Uit de cijfers van FOD Economie kunnen we inderdaad een dalende tendens vaststellen in het aantal handelszaken waar men vuurwapens kan kopen, maar ook dat deze dalende

tendens zich al jaren voor de invoering van de nieuwe wapenwet inzette. Niet enkel de nieuwe wapenwet, maar ook andere factoren lijken dus mee te spelen.

Handelaars halen een groot deel van de wapens die ze in België verkopen uit het buitenland. Voor de invoer van deze wapens dienen ze de nodige invoervergunningen aan te vragen bij de bevoegde diensten van de gewestelijke overheden, in Vlaanderen is dit bij de Dienst Controle Strategische Goederen. Uit onze analyses blijkt dat de waarde van de vergunde invoer van vuurwapens steeg van 1,3 miljoen euro in 2005 naar 3,4 miljoen euro in 2009. Deze stijging kan gedeeltelijk worden verklaard door een toegenomen vraag naar vuurwapens vanuit de politiediensten, in het kader van een initiatief om de dienstwapens van de verschillende Belgische politiezones te harmoniseren. Een andere deelverklaring voor de stijging is de toegenomen invoer van historische, folkloristische en decoratieve vuurwapens. Deze HFD-wapens zijn vrij verkrijgbaar en kunnen door handelaars dus zo verkocht worden aan particulieren zonder vergunning. Door de sterke uitbreiding van de lijst met HFD-wapens in 2007 is de vraag naar deze wapens sterk gestegen. Een aantal handelaars heeft hierop gereageerd door op grote schaal HFD-wapens aan te kopen in het buitenland, om ze daarna in België te verkopen aan binnen- en buitenlandse particulieren. Doordat de Belgische lijst van vrij verkrijgbare vuurwapens uitgebreider is dan in de buurlanden, is het “wapentoeisme” de laatste jaren sterk toegenomen, waarbij buitenlanders naar België komen om deze vrij verkrijgbare HFD-wapens te kopen en ze nadien – al dan niet legaal – naar hun thuisland te brengen. Dit kan dan ook worden beschouwd als een van de bronnen van illegaal wapenbezit in onze buurlanden.

Hoe zit het met illegaal vuurwapenbezit in België?

Uit onze bevraging bij duizend Belgen blijkt dat in de drie gewesten ongeveer 85% van de bevolking vindt dat de overheid strenger moet optreden tegen illegaal vuurwapenbezit. Personen die zelf een vuurwapen in huis hebben, verschillen op dit vlak trouwens niet van de rest van de bevolking. Uit cijfers van de federale politie blijkt dat in België jaarlijks meer dan 1.000 gevallen van illegaal vuurwapenbezit worden vastgesteld, die betrekking hebben op bijna 2.500 vuurwapens. Deze politiestatistiek ten spijt is het maken van een onderbouwde en betrouwbare schatting van het illegaal vuurwapenbezit in België momenteel onmogelijk. Enerzijds omdat opsporingsonderzoeken zich vaak niet primair richten op illegaal vuurwapenbezit of illegale vuurwapenhandel, maar dat dit vaak enkel als ‘bijvangst’ wordt beschouwd bij andere criminele activiteiten. Anderzijds omdat de registratie van de in beslag genomen vuurwapens niet altijd volledig of van goede kwaliteit is. Meer onderzoek is nodig om een volledig beeld van de illegale aspecten van de criminele vuurwapenproblematiek in België te schetsen.

Naast het criminele milieu, kan een onbekend maar waarschijnlijk vrij groot aandeel van het illegale vuurwapenbezit in België worden toegeschreven aan particulieren die niet in regel zijn met de nieuwe wapenwetgeving. Een aantal vuurwapenbezitters hebben hun wapens na de invoering van de nieuwe wapenwet in 2006 niet geregulariseerd, waardoor deze wapens nu illegaal in hun bezit zijn. Zo valt in het Centraal Wapenregister op dat meer dan de helft van de vuurwapens momenteel nog geregistreerd staat op een categorie van de oude wapenwet, bijvoorbeeld bij ‘houder van verweer/oorlogswapen’. Deels is dit hoge cijfer natuurlijk te wijten

aan incorrecte registraties, maar dit hoge cijfer wijst ook twee andere factoren. Ten eerste, dat verschillende provinciale wapendiensten nog te kampen hebben met een aanzienlijke administratieve achterstand bij de regularisatie van vergunningen. We kunnen dus verwachten dat de aantallen wapens in deze oude categorieën van het CWR zullen blijven slinken, tot de wapendiensten alle regularisatie- en hernieuwingdossiers hebben weggewerkt. Ten tweede dat het cijfer van 740.000 vuurwapens een maximumgrens is van het legaal bezit van vergunningsplichtige vuurwapens. Een deel van de vuurwapens die nog geregistreerd staan in de categorieën van de oude wapenwet zijn momenteel namelijk illegaal in bezit. Niet iedereen heeft zijn vergunningsplichtige wapens ingeleverd of geregulariseerd en indien deze wapens vroeger reeds geregistreerd stonden in het CWR, staan ze er nog steeds in, en kunnen ze dus opgespoord worden. Het wegwerken van de huidige achterstand in de regularisatiedossiers biedt dus belangrijke mogelijkheden voor de opsporing van deze niet-geregulariseerde en dus illegale wapens.

DE EVALUATIE *(Maarten Van Alstein)*

Een belangrijke vraag die we tot slot van het boek hebben willen beantwoorden, is hoe het Belgische controleregime voor vuurwapens geëvalueerd kan worden. Daarbij maken we een onderscheid tussen een evaluatie van het wettelijke kader en van het operationele kader.

Wat de **wapenwetgeving** betreft kan niet ontkend worden dat de snelle invoering van de nieuwe wapenwet in 2006 geleid heeft tot vele problemen en moeilijkheden, waarvan de effecten tot vandaag doorwerken. Niettemin mag de moeilijke invoering van de wet niet verhullen dat de nieuwe Belgische wapenwetgeving in meerdere opzichten een duidelijke verbetering betekent ten opzichte van het oude controleregime. Globaal genomen komen we dan ook tot de conclusie dat de Belgische wapenregelgeving positief geëvalueerd kan worden, omdat de wet nu een veel duidelijker kader voor het legale bezit van vuurwapens aangeeft. Twee elementen van de positieve evaluatie willen we in het bijzonder kort belichten.

Ten eerste blijkt uit een enquête die we lieten uitvoeren bij 1000 Belgen dat er een breed draagvlak bestaat voor de basisprincipes van de wapenwet. Uit de bevraging blijkt bijvoorbeeld dat driekwart van oordeel is dat particulier wapenbezit alleen mogelijk moet zijn om bepaalde activiteiten uit te oefenen, zoals de jacht en het sportschieten. Hiermee wordt het principe van de wettige reden onderschreven.

Ten tweede hebben we op basis van de Vlaamse cijfers over doodsoorzaken voor de periode 2000-2008 geconcludeerd dat er aanwijzingen zijn dat de invoering van de strengere wet een impact heeft gehad op het aantal gewelddadige overlijdens. Zo blijkt dat in 2006-2008 het aantal vuurwapengerelateerde overlijdens bijna gehalveerd is ten opzichte van de periode voor 2006. Dat is vooral het gevolg van de spectaculaire daling van het aantal vuurwapengerelateerde zelfmoorden. In het boek geven we echter ook aan dat er voorlopig nog veel onduidelijkheden blijven bestaan over de precieze impact van de wapenwet op de mortaliteit en brengen we een aantal elementen aan die een genuanceerde interpretatie van deze cijfers mogelijk maken.

In het kader van ons onderzoek hebben we, naast de enquête bij 1000 Belgen, ook een tweede bevraging uitgevoerd, meer bepaald een bevraging van experts en stakeholders, waarin we peilden naar hun oordeel over de Belgische wapenwetgeving. Daaruit bleek dat er nog aantal probleem- en aandachtspunten bestaan, waarvan ik er hier twee kort wil toelichten.

Het belangrijkste en meest problematische punt is dat van de vrij verkrijgbare historische, folkloristische en decoratieve wapens (de HFD-wapens). Critici van de bestaande regeling wijzen erop dat er momenteel te veel types vuurwapens in deze categorie zitten, meer bepaald wapens die niet echt zeldzaam of historisch zijn en waarvoor de munitie soms nog courant te vinden is. Hoewel bezitters van HFD-wapens bij erkende wapenhandelaars geen munitie kunnen aankopen zonder vergunning, kan niet worden uitgesloten dat deze bezitters voor hun wapens munitie kunnen kopen in alternatieve circuits of in het buitenland. Anderzijds, zoals Nils zonet vertelde, komen veel buitenlanders naar ons land om deze wapens te kopen en vervolgens, al dan niet legaal, naar hun eigen land te brengen. Uit ons onderzoek blijkt bovendien dat de huidige Belgische regeling voor HFD-wapens niet in overeenstemming is met de bepalingen van de Europese vuurwapenrichtlijn. In België zijn bepaalde types van vuurwapens vrij verkrijgbaar en niet registratieplichtig, terwijl ze dat volgens de richtlijn wel zouden moeten zijn. Een inperking van de lijst HFD-wapens dringt zich dan ook op.

Een tweede kwestie betreft het Centraal Wapenregister. Zoals Nils al heeft uiteengezet, kampt het CWR met een aantal problemen die maken dat het register een aandachtspunt blijft, omdat er voortdurend over gewaakt moet worden dat de overheid voldoende middelen in het CWR investeert opdat het register tot een slagkrachtig instrument kan uitgroeien. Dit brengt ons naar een laatste punt: het **operationele kader** waarbinnen de bevoegde overheidsdiensten moeten werken. Een efficiënt en doeltreffend vuurwapenbeleid is in grote mate afhankelijk van het vermogen van de overheid om de problematiek op een degelijke manier in kaart te brengen. Een rode draad die doorheen het hele boek loopt, is dat de Belgische overheidsdiensten, zowel op federaal, gewestelijk, provinciaal als op politieel niveau, nog steeds te kampen hebben met een gebrekkige capaciteit om een degelijk, met correcte statistieken onderbouwd zicht te krijgen op het legale en illegale vuurwapenbezit in België. Dit bemoeilijkt niet alleen de evaluatie van de doeltreffendheid en de impact van de nieuwe wapenwetgeving. Ook de controle op het legale wapenbezit en de bestrijding van illegaal vuurwapenbezit en illegale handel wordt erdoor bemoeilijkt. De conclusie moet dan ook luiden, dat de operationele slagkracht van de overheid in het kader van het Belgische controleregime, een voortdurend aandachtspunt moet blijven.

Meer informatie

‘Vuurwapens: handel bezit en gebruik’
Nils Duquet & Maarten Van Alstein
Uitgeverij Acco – ISBN 978-90-334-8491-9 – 243p.

www.vlaamsvredesinstituut.eu